

Vantaan nuorisovaltuuston kannanotto: nuorisorikollisuus ja jengiytyminen nuorten silmin

Nuorisorikollisuutta on aina ollut. Nykyään se on muuttanut muotoaan ja nuorisorikollisuutta on nähtävillä monissa eri sosiaalisen median kanavoissa. Jengiytyminen käsitteenä kulkee keskusteluissa usein nuorisorikollisuuden rinnalla. Kumpakaan ilmiöön ei kuitenkaan pidä suhtautua hysterisoivalla, liiottelevalla tai tiettyjä ihmisiä syyllistävällä tavalla. Haluamme korostaa, että jengiytyminen ja nuorisorikollisuus ovat eri asioita, vaikka käsittelemme niitä yhdessä. Ilmiöiden aiheuttajat tai niitä ehkäisevät toimet eivät ole samoja, mutta koemme juurisyihin puuttumisen auttavan ratkaisun etsimisessä ja olemme päättelleet juurisyiden olevan samankaltaisia. Näin ollen myös ehdotettavat toimet edesauttaisivat molempien ilmiöiden taklauksessa. Ydinongelmana ei pidä nähdä maahanmuuttajien ja jengien välistä yhteyttä vaan enemmän pitäisi huolestua alaikäisten lisääntyneestä väkivallan käytöstä sekä rikollisista tavoista.

Otetaan jengiytyminen tosissaan

Nuorisorikollisuutta harjoittavat eivät automaattisesti kuulu katujengeihin ja Suomen jengeistä tarkemmin tietää vain viranomaiset. Asioista täytyy kuitenkin puhua niin kuin ne ovat, jotta niihin voidaan puuttua. Usein jengiläiset ovat aloittaneet huonolla polulla kulkemisen jo varhaisella iällä, jolloin huonot tavat voivat juurtua osaksi arkea ja niistä on vaikeampi päästä eroon. Lapsi voi saada osakseen rikollisen leiman, jolloin koulunkäynti tai harrastaminen voi olla vaikeaa. Syrjäytymisen riski on suuri ja lapsi saattaa kokoajan olla muiden rikollisia elämäntapoja harjoittavien ympäröimänä, mikä ruokkii rikosten kierrettä.

Altistavia tekijöitä voi olla useita. Esimerkiksi erilaisten neuropsykiatristen haasteiden diagnosoiminen liian myöhään voi johtaa huonoon koulumenestykseen ja pahimmillaan koulusta pois tippumiseen, jolloin aikaa on käytettäväksi myös holtittomaan toimintaan. Joissain tapauksissa yhteisinä nimittäjinä jengiläisten välillä voikin olla rikkinäinen perhetausta, erilaiset henkilökohtaiset haasteet sekä koulunkäynnin epäonnistuminen. Usein yhden jengin sisäisiä ihmisiä yhdistää myös sama asuinalue. Elämän kulku ja mielentila on kuitenkin usean asian risteymä, eikä kaikkien äsken mainittujen asioiden tapahtuminen nuorena tarkoita, että nuoresta tulisi jengiläinen.

Perinteisesti jengit rahoittavat toimintaansa huumeiden myynnistä saatavilla tuloilla. Jengejäkin on kuitenkin erilaisia. Mahdollinen huumeiden läsnäolo toiminnassa on kuitenkin huomioitava.

Nuorten tekemä rikollisuus näkyy arjessa

Nuorisoriikollisuudella tarkoitetaan pääsääntöisesti alle 21-vuotiaiden tekemiä rikoksia. Nuorten tekemien rikosten määrän ontodistetusti kasvanut. Erittäin huolestuttavaa on alle 15-vuotiaiden vakavien rikosten osuuden kasvu.

Sosiaalinen media on tehnyt nuorisoriikollisuudesta entistä näkyvämpää. Tapauksiin liittyy usein tilanteiden kuvaaminen ja niiden jakaminen sosiaalisessa mediassa, mikä on huolestuttavaa. Kuvaamalla aiheutetaan uhrille lisää kärsimystä ja julkaistut videot rohkaisevat pahimmillaan muita nuoria toteuttamaan samoja tekoja tai ainakin hiljaisesti hyväksymään niitä. Emme kaipaa väkivaltaan turtumista vaan tarvitsemme ratkaisuja.

Sosiaaliselle medialle tarvitaan pelisäännöt. Kaikista parasta olisi rajoittaa sosiaalisten medioiden käyttö kokonaan lapsilta esimerkiksi pakollisen vahvan tunnistautumisen avulla ennen kuin tilin pystyy luomaan. Hieman isommilta lapsilta taas pitäisi pystyä suodattamaan eri kanavista tuleva asiaton sisältö. Tiedämme, että nämä eivät olisi Vantaan tai edes kansallisen tason toimia, mutta niiden saavuttaminen on niin merkittävää, että koemme oleelliseksi mainita toimet. Kansallisella tasolla taas voitaisiin opettaa enemmän some-etiketin haltuunottoa esimerkiksi kertomalla varhaisemmalla iällä erilaisista sosiaalisen median ilmiöistä ja käytöstavoista.

Mitä Vantaalla tehdään väärin?

Ilmiöt ovat yleistyneet suurissa kaupungeissa Suomessa, mutta nimenomaan Vantaalla esimerkiksi väkivaltaiset tapaukset ovat prosentuaalisesti kasvaneet enemmän kuin muissa isoissa kaupungeissa. Vantaalla pitäisi perehtyä tarkemmin, miksi ilmiöt ovat juuri täällä kasvussa. Lisäksi pitäisi teettää faktapohjaista tietoa siitä, miksi ilmiöt nousevat esille juuri nyt.

Sosioekonominen asema voi olla etenkin alueittain huonompi, mutta se yksinään ei selitä näin laajoja tapahtumia. Alueellinen segregatio täytyy silti ottaa vakavasti. Kaupunkia tulee kehittää tasaisesti kaikki asuinalueet huomioiden. Myös palveluverkon tulee aina tukea tätä kehitystä. Lisäksi rikkinäisten ikkunoiden teorian mukaisesti kaupunkiympäristön julkikuvasta täytyy pitää huolta korjaamalla esimerkiksi vandalismin jäljet pikaisesti.

Aikuiset opettavat tavoille, siksi tarvitaan tukea vanhemmuuteen

Kukaan lapsi tai nuori ei synny huonokäyttöiseksi. Lapset kasvatetaan. He oppivat asioita lähellä olevilta aikuisilta sekä ympäristöstä. Perheissä, joissa vanhemmat tai huoltajat eivät pysty tarjoamaan hyviä lähtökohtia elämään, lapsen on vaikeampi omaksua yhteiskunnan normien tai lakien mukaisia tapoja.

Kodin kulttuuri muovaa lasta. Jos kotona on nähty väkivaltaa, lapsi voi saada huonoja vaikutteita. Myös muunlaiset traumaattiset kokemukset lapsuudesta kuten vanhempien päihteidenkäyttö tai henkinen väkivalta voi rikkoa pienen mielen ja altistaa huonolle käytökselle. Näin vanhemmat saattavat siirtää omaa pahoinvointiaan seuraavalle sukupolvelle. Tämäkin on osoitus mittavasta tarpeesta erilaisille mielenterveyspalveluille.

Osa maahanmuuttajataustaisista ihmisistä voi taas olla kokenut edellisessä kotimaassaan hirveyksiä, joita ei ole ollut mahdollista käsitellä. Mielenterveyspalveluiden käyttö ja yksityisten asioiden avaaminen voi tuntua vieraalta, mikä voi toimia esteenä avun hakemiselle. Muualla kuin Suomessa kasvaneet ihmiset saattavat käyttäytyä alkuperäisen kotimaansa normien mukaisesti ja ottaa ne normit myös osaksi lasten kasvatusta. Esimerkiksi kurinpito saattaa olla erilaista. Jotkut saattavat käyttää kulttuurin ja sosiaalisen elämän ulottuvuuksia perustellaakseen suoraa tai rakenteellista väkivaltaa. Suomi taas ei ole tässä esimerkkimaa, varsinkin jos huomioidaan naisiin kohdistunut väkivalta.

Lapset eivät saa valita millaiseen perheeseen he syntyvät, joten lasten tulevaisuutta ei voi määrittellä tuuri. Näin ollen tarvitaan tukea myös vanhemmuuteen. Perhetyöllä ja vanhempien tukemisella voidaan tarjota perheille tietoa ja resursseja, joiden avulla he voivat kasvattaa lapsiaan terveellisesti sekä vastuullisesti. Vanhempien tukeminen voi vahvistaa perhesiteitä ja luoda myönteisiä kasvu ympäristöjä. Tällaisten palveluiden pitäisi olla matalalla kynnyksellä saavutettavissa esimerkiksi neuvoloiden, päiväkotien ja koulujen ohella.

Yhteistyöllä aikuisten jatkumo

Aikuisten pitää pystyä kannattelemaan lapsia, kun he kasvavat. Kasvun polku on usein kivinen ja se on normaalia. Kenenkään lapsen kohdalla ei pidä luovuttaa. Ketään lasta ei pidä menettää, edes rikosten kierteeseen. Siksi jokaiselle lapselle täytyy taata aikuisten jatkumo. Aikuisten jatkumolla varmistettaisiin, että lapsilla on edes yksi turvallinen aikuinen tavoitettavissa vuoden jokaisena päivänä. Tällöin kukaan ei jäisi yksin, olisi aikuinen, joka huolehtii, kun itse ei jaksa välittää. Yhteiskunnan on halutessansa mahdollista rakentaa turvaverkko jokaisen lapsen ja nuoren alle.

Työ lähtee riskitekijöiden tunnistamisella ja varhaisella puuttumisella. Perheiden, koulujärjestelmän ja sosiaalipalvelujen tulisi tehdä yhteistyötä tunnistaakseen nuoret, joilla voi olla rikollisuuteen liittyviä ongelmia, ja tarjota heille tarvittavaa tukea sekä ohjausta. Tätä varten tarvitaan ajantasaisia koulutuksia opettajille, vanhemmille ja muille ammattilaisille, jotta he voivat tunnistaa ja käsitellä nuorisorikollisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tietoisuuden lisääminen auttaa ymmärtämään nuorisorikollisuuden syitä ja seurauksia.

Aikuisten jatkumoa voisi vahvistaa etenkin kolmannen sektorin tekijät. Nuorten parissa työskentelevien ihmisten osaamista kaivataan. Heiltä saatavilla resursseilla voitaisiin myös mahdollisesti saada kouluihin aikuisia, joille voisi puhua matalalla kynnyksellä esimerkiksi päivän kuulumisista. Aikuisten jatkumon takaavia henkilöitä voisi myös olla useilla ammattinimikkeillä, koska aina nuori ei tarvitse esimerkiksi psykologin apua vaan henkilön,

jonka vain tietää olevan valmis kuuntelemaan. Esimerkiksi kouluvalmentajien palkkaaminen on oiva toteutuskeino.

Hyvinvointipalveluiden saumaton tukeminen

Sekä jengiytyminen että nuorisorikollisuus voidaan nähdä oireiluna jostakin. Siksi etenkin nuorten kohdalla ennaltaehkäisevillä toimilla on järjestyttävän suuri rooli. Jos tavoitteena on keskittyä oireiluun kuten itse rikosten harjoittamiseen tai huumeiden käyttöön, ollaan jo liian myöhässä. Aiemmin esitetyt toimet sekä etenkin tuki varhaisessa lapsuudessa tukee parempien päätösten tekemistä nuoruudessa.

Nuorisorikollisuuden osalta haluamme nostaa tytöt erityistapauksena. Tytöt ovat nimittäin yleensä väkivalta ja rikollisuus tilastoissa aliedustettuina, mutta lähivuosina heidän osuus on kasvanut huomasti. Syinä voi olla esimerkiksi tyttöjen lisääntynyt ahdistuneisuus sekä mielenterveysongelmat. On syytä pysähtyä miettimään, millaisia paineita tytöille asetetaan yhteiskunnan toimesta. Heiltä usein odotetaan parempaa käytöstä kuin pojilta, mutta silti yhteiskunta on täynnä toimijoita, jotka painavat tyttöjen oikeuksia alas.

Yhteiskunta on luotu terveitä ihmisiä palvelevaksi. Yksilöllisyyden tunnistaminen jo varhaisessa iässä kaupungin ja valtion tarjoamien palvelujen piirissä on ensiarvoisen tärkeää. Kaikki keinot eivät toimi jokaiseen ihmiseen, koska jokainen ihminen on omanlaisensa. On päättäjien laiskuutta ja resurssien säästelyä olla mahdollistamatta jokaiselle yksilöllistä tukea. Esimerkiksi opettajien koulutuksia oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin liittyen ei voi olla liikaa.

On itsestään selvää, että myös mielenterveyspalveluita tarvitaan lisää. Myös suoraa ohjausta niiden pariin kaivataan; esimerkiksi koulun henkilökunta tai aiemmin mainitut kolmannen sektorin ammattilaiset voisivat avustaa nuorta soittamaan palveluihin, jotta avunsaanti ei jää kiinni käytännön teosta. Hyvinvointipalveluiden saumattomuus kattaa mielenterveyspalveluiden lisäksi myös vapaa-ajan palveluiden tarjoamisen. Harrastuksilla tai yhteisöllisillä tekemisillä on tutkitusti positiivisia vaikutuksia elämänlaatuun. Ne tarjoavat myös järkevää tekemistä vapaa-ajalle rikollisen toiminnan sijaan. Etenkin niitä nuoria, jotka eivät ole harrastamisesta kiinnostuneita, pitäisi siihen kannustaa. Juuri nämä nuoret voivat olla niitä joiden vanhemmat eivät tue harrastamista tai harrastaminen jännittää esimerkiksi kiusaamisen tai kyvyttömyyden pelossa.

Luodaan tulevaisuususkoa kannustamalla yrittäjyyteen ja kehittämällä itsearvostusta

Rahan rooli ihmisen aseman korostamisena tuntuu kasvaneen. Kalliilla tavaroilla elvistellään kavereille ja myös aivan tavallisilla lapsilla on päällään turhan kalliita asioita. Vaikka esimerkiksi talouskasvatuksesta puhutaan nykypäivänä, olisi hyvä muistuttaa nuoria myös siitä, että vaurauden tavoittelun ei tarvitse olla elämän päämäärä. Kalliiden asioiden omaaminen ei kuitenkaan viesti yhtään sen onnellisemmasta elämästä kuin ilman niitä oleminen. Etenkin jengiläisten tavoitteena saattaa kuitenkin usein olla varallisuuden havittelu.

Uskomme, että entistä parempi yrittäjyyteen rohkaisu voisi tarjota ainakin joillekin nuorille oikeanlaista uskoa tulevaan. Nykyinen koulusysteemi ei tarjoa nuorille sitä mitä he tarvitsevat: keinoja tavoitella hyvää elämää omalla tavalla. Yhä useampi nuori ei enää usko yhdeksästä viiteen -työhön tai halua taipua sen houkuttelemaan muottiin. Yrittäjyys voi näyttäytyä etenkin nuorille innostavana tekemisellä, jossa on mahdollista määritellä oma tulevaisuus haluamallaan tavalla. Tärkeää on, että viesti yrittäjyyden mahdollisuuksista kantautuu etenkin niiden korviin, jotka eivät siitä ole kuulleetkaan. Oiva tapa tähän on esimerkiksi tehdä kouluissa pieniä yrittäjyysprojekteja, eikä sisällyttää yrittäjyyttä vain osaksi valinnaisia aineita. Myös nuorten yrittäjyyssetelit ovat hyvä kannustuksen muoto, kunhan niitä aidosti osaa hakea monenlaisista taustoista tulevat nuoret.

Niin sanotun nopean rahan tavoittelu laittomin keinoin pitäisi estää tarjoamalla koulun puolesta valmiudet työelämään. Kaikenlaiset työelämään tutustumiset ovat korvaamattomia, koska nuori oppii hakemaan töitä ja saa mahdollisuuden innostua työnteosta. Näin nuori voi kokea töihin hakemisen helpommaksi ja kannattavammaksi kuin rikollisiin asioihin sekaantumisen.

On tärkeää, että nuori kokee olevansa jotakin. Kaikille nuorille pitäisi tarjota edes yksi asia, jossa he voisivat tuntea olevansa merkityksellisiä tai he pitäisivät sen tekemisestä. Oli se sitten videopelin pelaaminen, jalkapallon harrastaminen tai kokkaaminen. Esimerkiksi maksuttomat koulun kerhot tai kohtuuhintainen matalan kynnyksen harrastustoiminta tulisi tarpeeseen. Itsearvostusta voi kehittää juurikin esimerkiksi tunnistamalla omat vahvuutensa ja opettelemalla uusia taitoja. Tämän lisäksi myös muiden ihmisten kunnioittaminen sekä arvon tunnistaminen on tärkeää. Nämä ovat asioita, joita voitaisiin käydä tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppitunneilla. Ylipäättään tunne- ja vuorovaikutustaitoja voitaisiin opettaa enemmän.

Vaikuttavia rangaistuksia ja kuntoutusta

Sekä suuriin että pieniin rikoksiin ja epäkohtiin on tärkeää puuttua. Jos lapsen tai nuoren rikollista toimintaa katsotaan sormien läpi, heidät voidaan ehdollistaa oppimaan, että teoista ei ole seuraamuksia. Vaikuttaviksi rangaistuksiksi koemme etenkin varoittavat huomautukset epäasiallisesta käytöksestä. Tähän pitäisi sisältyä aikuiselta tuleva rakentava palaute, kuinka käytöstä voisi parantaa. Esimerkiksi jos nuori tönäisee luokkalaistaan, asiaan pitää puuttua torumalla, mutta kertomalla myös kuinka tilanteen voisi tehdä toisin kuten purkamalla vihaisen energian ensi kerralla sanallisesti. Nuorten kohdalla vaikuttavimmat rangaistukset voisivat olla pakolliset kasvatuskeskustelut, terapiakäynnit tai muut vastaavat. Tärkeää on huomata, että käytäntöä voi toteuttaa viranomaisten lisäksi myös muut aikuiset kuten opettajat. Tähän tarvittaisiin kuitenkin paljon resursseja.

Oleellista on, että rangaistukset eivät pilaa kenenkään nuoren elämää. Jokainen rikollisuutta harjoittava nuori pitäisi saada heti kuntoutukseen, jotta rikoksia ei tulisi uusittua. Nuoret ovat vasta elämänsä alkutaipaleella ja heidän on mahdollista oppia virheistään.

Nuorisrikollisuuden ehkäisy on monimutkainen tehtävä, mutta yhdistämällä erilaisia strategioita voidaan parhaiten vähentää nuorten osallisuutta rikolliseen toimintaan. Tärkeintä on ymmärtää, että nuoret tulee nähdä potentiaalisina voimavarojen rakentajina yhteiskunnassa, ja tarjota heille mahdollisuudet kasvaa terveiksi ja vastuullisiksi aikuisiksi.

Lapset ovat lapsia, aikuisilta vaaditaan myötätuntoa ja ymmärrystä

Poliittisessa keskustelussa riepotellaan nuoria. Aikuisten ihmisten pitäisi ymmärtää, että usein kyse on alaikäisistä, jotka tarvitsevat tukea eivätkä lyttäämistä.

Nykynuoriso ei ole pilalla, koska nuoret ovat vasta ihmisiä, jotka opettelevat elämään.

Haluamme muistuttaa, että tämä elämä on meidän jokaisen ensimmäinen, eikä harjoituskierroksia ole. Jos oppeja ei esimerkiksi kotiolojen tai erilaisen lähipiirin vuoksi saa, ei niitä voi myöskään soveltaa.

Lisätietoa:

Anni Juulia Tuomainen
Vantaan nuorisovaltuuston puheenjohtaja
anni.tuomainen@vantaa.fi

